هفتمین کنفرانس بین‌المللی
مهندسی قابلیت اطمینان و ایمنی

مطالعه سیستم موتور هواپیمای F-33 مبتنی بر روش تحلیل حالتهای وقوع خرابی در نت، تاثیرات و وخامت آن (MFMECA)

سعید شهبازی[۱]، حشمت اله محمد خانلو[۲]

۱- کارشناس ارشد هوافضا، دانشگاه هوایی شهید ستاری، تهران، ایران، saeedshahbazi55@yahoo.com
۲- دانشیار، دانشگاه هوایی شهید ستاری، تهران، ایران khanloh47@yahoo.com

چکیده

ارزیابی ریـ سک به عنوان رو شی پرکاربرد در جهت مدیریت ابزارهای موثر در ایمنی به منظور کاهش ریـ سک نا شی از حوادث مختلف شنا سایی شده ا ست. به کارگیری معیارهایی که می‌توان از آ نها جهت رسـاندن ریسـک تا سـطحی قابل قبول اسـتفاده کرد همواره مورد توجه بوده اسـت. روش تحلیل حالتهای خرابی و تاثیرات و وخامت آن (MFMECA) یک روش مهم برای تجزیه وتحلیل قابلیت اطمینان سـیسـتم و همچنین اسـاس تجزیه وتحلیل قابلیت نگهداری و تجزیه وتحلیل ایمنی ا ست. در این پژوهش ضمن برر سی متون علمی، با بهره گیری از روش تجزیه وتحلیل حالتهای خرابی و تاثیرات و وخامت آن به برر سی ریـ سک های سیستم موتورهواپیمای بونانزا پرداخته شده است. با استفاده از پرسشنامه تنظیم شده نظرات کارشناسان مرتبط با نگهداری هواپیما که دارای تجربه بالایی در خصوص این سیستم بودند، اخذ و پس از تحلیل نتایج با ا ستفاده از روش محا سبه عدد اولویت ریـسک اجزا ی پرریـسک شنا سایی و پنج قطعه به عنوان بحرانی ترین قطعات این سیستم معرفی گردیدند. باتوجه به نواقص و کاستی هایی که به عدد اولویت ریسک معمول وارد است از رو شهای جانبی تجمیع نظرات و تئوری شواهد شفر نیز برای محا سبه عدد اولویت ریـ سک کمک گرفته شده ا ست . با ا ستفاده ا ز این دو روش و ترکیب احتمالات در بیان نظر ، تعیین قطعات بحرانی بسیار به واقعیت نزدیک گردیده است.

واژه‌های کلیدی: شناسایی ریسک، ارزیابی ریسک، تحلیل مودهای واماندگی، احتمال وقوع، عدد ریسک

مقدمه

صـنعت هوانوردی به عنوان صـنعت مادر و زیربنای توسـعه اقتصـادی کشـــور، در دهه‌های اخیر با تحولات زیادی همراه بوده اســـت که همزمان با توســـعه همه جانبه فناوری‌ها و روش‌های بهره‌برداری از خدمات آن، دائما خطراتی نیز ســـلامت فعالیت‌های این حوزه را تهدید می‌نماید. جهت کنترل اثرات این خطرات بر عملکرد صـــنعت همواره تلاش‌های مختلفی صـورت گرفته اسـت و جدیدترین رویکرد، ایجاد و پیاده‌ســـازی ســـیســـتم مدیریت ایمنی در حوزه‌های مختلف صـــنعت هوانوردی از جمله عملیات هواپیما، تعمیر و نگهداری هواپیما، خدمات فرودگاهی و خدمات ترافیک هوایی می‌باشد.[۱]

روش تجزیه و تحلیل حالات واماندگی و اثرات آن (FMEA) در سال ۱۹۴۹ میلادی توسط نیروهای مسلح آمریکا با معرفی روش ا ستاندارد ۱۶۲۹برای انجام اثر حالت واماندگی و تجزیه و تحلیل بحرانی رسمیت یافت. هدف، طبقه‌بندی واماندگی‌ها "با توجه به تأثیر آنها در موفقیت مأموریت و ایمنی پرسنل و تجهیزات بود. سپس در برنامه فضایی آپولو برای کاهش خطر تصـویب شـد. اسـتفاده ازاین روش در دهه ۱۹۶۰ میلادی با فشار برای قرار دادن شخصی روی کره ماه و بازگشت او با اطمینان به زمین، شـتاب بیشـتری به خود گرفت[۲].تجزیه و تحلیل

حالات واماندگی و اثرات آن(FMEA) یک ابزار قدرتمند برای روش نت مبتنی بر قابلیت اطمینان(RCM) ا ست که هدف ا صلی آن انجام تجزیه و تحلیل برای به دست آوردن برنامه تعمیراتی جامع که منجر به تداوم کارکرد دارایی‌های فیزیکی می شود.[۳] و این به معنی دا شتن یک اســـتراتژی موثر برای مدیریت و کنترل وقوع واماندگی‌ها و علل ریشه‌ای آنها است. در اواخر دهه ۱۹۷۰ میلادی شرکت فورد موتوراین روش را به منظور ر عا یت ایمنی و نظارتی پس از دســـتور پینتو، به صـــنعت خودرو معرفی کرد. آنها همچنین از آن برای بهبود تولید و طراحی ا ستفاده کردند. در دهه ۱۹۸۰ میلادی صنایع خودرو سازی با ا ستاندارد سازی ساختار و روش‌ها، شروع به اجرای این روش کردند. اگرچه این روش توســط ارتش توســعه یافته اســت، اما امروزه به طور گسترده در صنایع مختلف از جمله پردازش نیمه هادی ، خدمات غذایی ، پلاســـتیک ، نرم‌افزار ، هوانوردی، اتومبیل و مراقبت‌های بهداشـــتی مورد استفاده قرار می‌گیرد.[۴]

این تحلیل یک روش مهندســی اســت که به منظور مشــخص کردن خطاها، م شکلات و ا شتباهات بالقوه موجود در سی ستم، فرایند، محصـــول، خدمات و اثرات آن بکار برده می‌شـــود. این روشـــیکی از ابزارهای متعددی اســت که به دنبال تشــخیص مشــکلات احتمالی در مراحل اولیه طراحی محصـــول و فرایند اســـت. هرچقدر خرابی زودتر تشخیص داده شود، هزینه کمتری خواهد داشت. این یکیاز اصول مهم کیفی اســت.[۵]جلوگیری از بروز واماندگی‌ها در مراحل اولیه طراحی و توســعه محصـــول بســـیار ارزان‌تر از رفع واماندگی پس از راه اندازی اســـت.این روش می‌تواند مســـائل ایمنی را قبل از فاجعه احتمالی شناسایی و حل کند.روشی تحلیلی و متکی بر قانون" پیشگیری قبل از وقوع" است که برای شناسای ی عوامل بالقوه واماندگی بکار می‌رود . توجه به این روش بر بالابردن ســطح دســترســی به تجهیزات، کاهش هزینه نگهداری و تعمیرات و درنها یت رضـــا یت مشـــتری ازطریق پیشگیری از وقوع واماندگی می‌باشد[۵].

ســامانه‌ی موتور در کلیه هواپیماها از ســامانه های اصــلی و به عنوان یک سیستم قدرت و کنترل پرواز می‌باشد که عملکرد مطلوب و صحیح آن همواره ضروری و از اهمیت بالایی برخوردار بوده است.

با تو جه به این که موتور های پا یه بیشـــترین کاربرد را در هواپیماهای ســبک و فوق ســبک (تک موتوره) و هوانوردی عمومی و تفریحی و ورزشــی دارند. بنابراین دانســتن اصــول کلی کارکرد موتور هواپیما برای خلبانان از این نظر دارای اهمیت اســت که به آنها کمک میکند که به صورت بهینه تری از موتور هواپیما استفاده نمایند و نتیجتاً عمر مفید موتور را افزایش داده و باعث جلوگیری از دســت دادن موتور در حال پرواز شود.

روش بررسی (MFMECA)

در این مطالعه ازروش (MFMEA) برای بررســی عیوب موتور استفاده شده است.اساس این روش به صورت مراحل زیر می باشد.

۱. تشکیل تیم چند کارکردی
۲. شناسایی فرایند، سیستم تحت مطالعه
۳. مشخص کردن گام‌های فرایند یا اجزای سیستم
۴. فهرست کردن حالات بالقوه واماندگی برای هر یک از آنها
۵. تعیین اثرات بالقوه بروز هر یک از این حالات واماندگی
۶. تعیین علل بروز هر یک از این حالت‌های واماندگی
۷. فهرســـت کردن کنترل‌های جاری به منظور شـــناســـایی و جلوگیری از این واماندگی
۸. محاسبه عدد اولویت ریسک (RPN)
۹. اجرا و پیاده سازی اقدامات پیشگیرانه و اصلاحی
۱۰. بازبینی عدد اولویت ریسک

طبقه‌بندی قطعات به لحاظ اهمیت و بحرانی بودن آنها، براساس تجربه کارشـناسـان و ایرادات پروازی هواپیما بایگانی شـده در شـعبه کنترل جاب و شعبه فرم گروه نگهداری به ۲۸ قطعه طبقه‌بندی گردید. با ت شکیل گروه (FMEA) چهار نفر مرد با سوابق تخ صص و تجربه کار بر روی سیستم موتور IO۵۲۰ کانتیننتال با ۲۸ سال، ۲۲ سال، ۲۰ و ۱۸ سال، و تح صیلات یک نفر کار شنا سی ار شد و سه نفر دیگر کار شنا سی، جهت شنا سایی و فهر ست کردن هر یک از واماندگی‌ها و محاســـبه میزان اهمیت هر ریســـک ۲۸ قطعه، حالات، اثرات و علل واماندگی آنها با توجه به تجربه و وقایع اتفاق افتاده، با کمک از جداول تهیه شـده (پرسـش‌نامه) شـناسـایی و به دو روش (RPN) معمول و (RPN) تئوری شواهد شفر (D - S) محاسبه و ارزیابی گردید.

نظریه شواهد شفر به عنوان ابزاری برای تجزیه و تحلیل عدم قطعیت در تئوری احتمالات نادقیق، استفاده می‌شود. این نظریه براساس باوری است که از شواهد نتیجه می‌شود و درباره باوره‌های موجود از یک وضعیت یا سیستمی از وضعیت‌ها بحث می‌کند.

لذا ما بر اساس ایرادات پروازی که در بخش کنترل جاب و شعبه فرم گروه نگهداری بایگانی می‌شود به بررسی قطعات موتور پرداختیم که حدود ۵۰ الی ۶۰ درصد ایرادات پروازی مربوط یه این سیستم می‌باشد. و این بیشترین درصد را نسبت به سیستم‌های دیگر به خود اختصاص می‌دهد.

جدول ۱: قطعات بحرانی مورد پژوهش در روش MFMECA

قطعه	حالت واماندگی	اثر بروز واماندگی	علل بروز واماندگی	کنترل‌های جاری
CRANKCASE ASSY	سایش قطعات – ترک برداشتن پیوسته	کاهش عملکرد سیستم – صدمه به قطعات	خوردگی و فرسودگی قطعات	چک ظاهری، در صورت مشکوک به ترک NDI چک
CRANKSHAFT ASSY	تاب برداشتن – سایش قطعات داخلی	کاهش عملکرد و صدمه به قطعات	فرسودگی قطعات	چک حین موتورگردانی
CONNECTING ROD ASSY	شکستگی و سایش قطعات داخلی موتور	کاهش عملکرد و صدمه به قطعات	خوردگی و فرسودگی قطعات	چک حین موتور گردانی
CAMSHAFT ASSY	سایش قطعات	کاهش عملکرد سیستم و صدمه به قطعات	فرسودگی – خوردگی	چک حین موتور گردانی
PISTON AND PIN ASSY	خرابی و شکستن پیستون	کاهش عملکرد و صدمه به قطعات	کروژن وخوردگی و فرسودگی	چک حین موتور گردانی
CYLINDER ASSY	نشت داخلی و سایش قطعات	کاهش عملکرد و صدمه به قطعات دیگر	سایش و خوردگی	چک ظاهری قبل از استارت
STARTER ASSY	سایش قطعات و خوردگی	کاهش عملکرد سیستم	خوردگی و سایش	چک ظاهری قبل از استارت
STARTER ADAPTER ASSY	شکستگی و سایش قطعات	کاهش عملکرد و صدمه به قطعات	فرسودگی و خوردگی	چک ظاهری قبل از استارت
ALTERNATOR ASSY	نشت داخلی و سایش قطعات	کاهش عملکرد سیستم	فرسودگی و سایش	چک ظاهری قبل از استارت
MAGNETO AND ACCESSORY DRIVE ASSY	خرابی بویین و موتور الکتریکی	کاهش عملکرد سیستم و صدمه به قطعات	سایش و فرسودگی	چک ظاهری قبل از استارت
EXHAUST LEFT AND RIGHT ASSY	خرابی و فرسودگی و شکستگی و ضربه	ایجاد صدای ناهنجار در موتور	خرابی و فرسودگی و شکستگی	چک ظاهری قبل از استارت
OIL POMP ASSY	سایش قطعات و نشت داخلی	کاهش عملکرد سیستم و صدمه به قطعات	کروژن و خوردگی و فرسودگی	چک ظاهری قبل از استارت
OIL COOLER	گرفتگی نشت داخلی و شکستگی	کاهش عملکرد سیستم و صدمه به قطعات	کثیفی و فرسودگی	چک ظاهری قبل از استارت
OIL SUMP	سایش و ترک و شکستگی	از دست دادن موتور	کروژن و فرسودگی	چک ظاهری قبل از استارت
RELIEF VALVE	گرفتگی و مسدود شدن	کاهش عملکرد سیستم	خستگی و خوردگی	چک ظاهری قبل از استارت
THROTTLE CONTROL ASSY	خرابی دسته تراتل و نشت داخلی	کاهش عملکرد سیستم	خوردگی و سایش	چک حین موتورگردانی
FUEL INJECTION	گرفتگی توری فلزی و مسدود شدن	کاهش عملکرد سیستم و صدمه به قطعات	خستگی و خوردگی	چک قبل از استارت

چک حین موتورگردانی	خستگی و سایش	کاهش عملکرد سیستم و صدمه به قطعات	سایش قطعات و نشت داخلی	FUEL PUMP ASSY
چک حین موتورگردانی	خستگی و خوردگی و کروژن	کاهش عملکرد سیستم	گرفتگی و مسدود شدن و نشت داخلی	MANIFOLD ASSY
چک قبل از استارت و حین موتورگردانی	خرابی و ضربه خوردن	کاهش عملکرد سیستم	گرفتگی و مسدود شدن	FUEL SCREEN VALVE ASSY
چک حین موتورگردانی	ضربه خوردگی و سایش	کاهش عملکرد موتور	پارگی و خرابی وایر	HARNESS ASSY
چک حین موتورگردانی	آلودگی و سایش و خستگی	کاهش عملکرد سیستم و صدمه به قطعات	نشت داخلی و گرفتگی و مسدود شدن	THROTTLE BODY
چک ظاهری	آلودگی و سایش	کاهش عملکرد سیستم و صدمه به قطعات	گرفتگی و مسدود شدن	OIL FILTER
چک حین موتورگردانی	خرابی و ضربه خوردن	کاهش عملکرد سیستم	ترک در محل جرقه	SPARK PLUG
چک ظاهری قبل از استارت	سایش و خوردگی	کاهش عملکرد سیستم و موتور	خرابی دسته MIX سایش	CONTROL ASSY FUEL MIX
چک حین موتورگردانی	خوردگی و سایش	کاهش عملکرد سیستم	خرابی دسته prop و سایش	CONTROL ASSY PROP
چک حین موتورگردانی	خوردگی	کاهش عملکرد سیستم	سایش و خوردگی	SHAFT ASSY TACHOMETER
چک حین موتورگردانی	فرسودگی و خستگی و خوردگی	ایجاد درگ در ملخ	سایش چرخ دنده	GOVERNOR

تنظیم پرسش‌نامه

در این روش تحلیل سامانه با توجه به شدت عیوب (وخامت) تعداد عیوب و نحوه شناسایی و تشخیص عیوب (نهان-آشکار) مورد تجزیه و تحلیل قرار می گیرد و با توجه به میزان خرابی ها رتبه بندی می‌شود و سطح ریسک موجود به دست می‌آید که هر کدام با توجه به شدت و تعداد و نحوه تشخیص عددی از یک تا ده می‌باشد. [6].

در ادامه برای تعیین میزان بحرانیت قطعات پرسش نامه‌ای براساس موارد و مولفه‌های روش FMEA و به شرح ذیل تنظیم گردیده و در اختیار گروه کارشناسی قرار گرفت [7].

جدول ۲: احتمال وقوع واماندگی

احتمال وقوع واماندگی	احتمال میزان واماندگی	رتبه
تقریباً قطعی	۱ در ۲ ≥	۱۰
بسیار زیاد	۱ در ۳	۹
زیاد	۱ در ۸	۸
متوسط مایل به زیاد	۱ در ۲۰	۷
متوسط	۱ در ۸۰	۶
نسبتاً کم	۱ در ۴۰۰	۵
کم	۱ در ۲۰۰۰	۴
بسیار کم	۱ در ۱۵۰۰۰	۳
به ندرت	۱ در ۱۵۰۰۰۰	۲
تقریباً غیرممکن	۱ در ۱۵۰۰۰۰۰ ≥	۱

جدول ۳: تبدیل کمی احتمال وقایع براساس احتمال وقوع واماندگی

Possible rate (base)	Occurrence No
0.5000	10
0.3333	9
0.1250	8
0.0500	7
0.0125	6
0.0025	5
0.0005	4
0.0006	3
NA	2
NA	1

عدد اولویت ریسک*(RPN)

عدد اولویت ریسک یک شاخص برای اولویت بندی حالات واماندگی بر اساس میزان خطرپذیری بالقوه آنها است و لذا فقط در مقایسه با RPN واماندگی‌های دیگر، معنا پیدا می‌کند. عدد اولویت ریسک از حاصلضرب ((شدت * وقوع * تشخیص)) بدست می‌آید. پس از تعریف رکوردهای FMEA عطف به شرایط سازمان می‌بایست سطح قابل قبول RPN جهت اولویت بندی تعریف اقدامات اصلاحی و نیز تخصیص منابع تعریف گردد. این نکته حائز اهمیت است که اولویت بندی اقدام اصلاحی فقط بر اساس RPN کار اشتباهی بوده و بایستی پارامترهای دیگری همچون امتیاز شدت و رخداد را در نظر گرفت[۷].

در این پژوهش علاوه بر روش اصلی FMEA که طبقه‌بندی قطعات بحرانی سیستم موتور IO520 کانتیننتال از طریق عدد اولویت ریسک (RPN) بدست آمده، از چهار روش جانبی شناسایی ریسک جهت کاهش عدم قطعیت و رفع ایرادات وارده بر روش (RPN) استفاده گردیده است.

۱- روش بارش افکار به منظورشناسایی حالات وقوع واماندگی احتمالی با ترغیب تفکر خلاق، میزان شدت و پیامدهای احتمالی شناسایی و بر روی برگه آورده شده است[۷].
۲- روش مصاحبه ساختارمند پرسش نامه‌ای تهیه و از افراد تیم خواسته می‌شود که بر اساس شناخت و تجربه با استفاده از سه جدول (احتمال وقوع، شدت و کشف) ارائه شده، نظرات خود را ثبت کنند[۷].
۳- روش تجمیع نظرات یکی از روش‌های قضاوت کارشناسی است که در این روش احتمال وقوع واماندگی توسط گروهی از متخصصان برآورد می‌شود و زمانی مورد استفاده قرار می‌گیرد که هیچ برآوردی از احتمال وقوع واماندگی وجود نداشته باشد. در این روش کارشناسان احتمال وقوع واماندگی را به صورت جداگانه و فردی برآورد می‌کنند سپس این احتمالات از طریق میانگین هندسی جمع بندی می‌شود[۸].

یافته‌های پژوهش

روش اصلی بهره‌برداری شده در این پژوهش، طبقه بندی قطعات سیستم موتور IO۵۲۰ کانتیننتال با روش (FMEA) از طریق محاسبه عدد اولویت ریسک (RPN) می‌باشد. به جهت کاهش عدم اطمینان و رفع ایرادات وارده به این روش، از دو روش جانبی تجمیع نظرات و تئوری شواهد شفر (D - S) استفاده شده است. به منظور تصمیم‌گیری درباره تعیین سطح ریسک، میزان عدد اولویت ریسک (RPN) در سه سطح قابل قبول (۱۰۰-۱) و قابل تحمل (۲۰۰-۱۰۰) و غیرقابل تحمل (۱۰۰۰-۲۰۰) در ارائه الگوی ارزیابی ریسک‌های حرفه‌ای و محیط کار تعریف شده است.

طبق جدول شماره ۵ طبقه‌بندی میزان ریسک بر اساس (RPN) تمامی قطعات در سطح غیر قابل تحمل قرار گرفته‌اند. با بررسی سه قطعه‌ای که بیشترین عدد اولویت ریسک را در چهار (RPN) محاسبه شده است، به بررسی بحرانی‌ترین قطعات از تجمیع نظرات می‌پردازیم. در جدول شماره ۶ برنامه نت کارخانه سازنده و برنامه نت پیشنهادی برای قطعات حاصل از نتایج آمده است.

جدول ۴: احتمال وقایع واماندگی قطعات بحرانی با استفاده از ایرادات پروازی هواپیما

Component	Quantity	Relative Quantity	O value
CRANKCASE ASSY	12	0.006984866	6.122140125
CRANKSHAFT ASSY	33	0.019208382	6.371599629
CONNECTING ROD ASSY	42	0.024447031	6.478510846
CAMSHAFT ASSY	52	0.030267753	6.597301086
PISTON AND PIN ASSY	40	0.023282887	6.454752798
CYLINDER ASSY	70	0.040745052	6.811123518
STARTER ASSY	93	0.054132712	6.055102833
STARTER ADAPTER ASSY	90	0.052386496	6.031819946
ALTERNATOR ASSY	83	0.048311991	6.96555083
MAGNETO AND ACCESSORY DRIVE ASSY	118	0.068684517	7.249126892
EXHAUST LEFT AND RIGHT ASSY	70	0.040745052	6.811123518
OIL POMP ASSY	68	0.039580908	6.78736547
OIL COOLER	60	0.034924331	6.692333278
OIL SUMP	6	0.003492433	6.050865981
RELIEF VALVE	40	0.023282887	6.454752798
THROTTLE CONTROL ASSY	60	0.034924331	6.692333278
FUEL INJECTION	60	0.034924331	6.692333278
FUEL PUMP ASSY	105	0.061117579	7.148234381
MANIFOLD ASSY	62	0.036088475	6.716091326
FUEL SCREEN VALVE ASSY	38	0.022118743	6.430994749
HARNESS ASSY	52	0.030267753	6.597301086
THROTTLE BODY	79	0.045983702	6.918034734
OIL FILTER	66	0.038416764	6.763607422
SPARK PLUG	77	0.044819558	6.894276686
CONTROL ASSY FUEL MIX	71	0.041327125	6.823002542
CONTROL ASSY PROP	35	0.020372526	6.395357677
SHAFT ASSY TACHOMETER	76	0.044237485	6.882397662
GOVERNOR	60	0.034924331	6.692333278

جدول ۵: تجمیع اولویت به دو روش (RPN) معمول و تئوری شواهد شفر (D - S)

Component	RPN1	RPN 1&2	RPN 1&2&3	RPN 1&2&3&4		RPN1-DS	RPN 1&2 –DS	RPN 1&2&3 – DS	RPN 1&2&3&4 –DS
CRANKCASE ASSY	55.098	۸۸,۷۶۹	202.026	258.654		52.037	84.177	182.129	231.105
CRANKSHAFT ASSY	114.678	۱۸۴,۷۵۹	229.356	267.582		108.307	160.071	197.500	231.346
CONNECTING ROD ASSY	233.208	۲۴۶,۱۶۴	272.076	301.227		199.522	207.457	230.616	257.581
CAMSHAFTASSY	237.492	۱۸۴,۷۱۶	222.099	240.790		201.868	163.605	193.182	276.220
PISTON AND PIN ASSY	232.344	۲۱۲,۹۸۲	228.041	235.571		196.524	190.231	199.428	204.026
CYLINDER ASSY	183.897	۱۶۰,۰۵۸	161.193	180.491		173.680	151.544	144.733	159.462
STARTER ASSY	193.76	۱۴۵,۳۲	161.466	142.292		191.338	141.081	147.035	125.694
STARTER ADAPTER ASSY	144.744	۱۲۰,۶۲	144.744	129.665		132.682	111.573	127.153	110.065
ALTERNATOR ASSY	195.02	۱۲۸,۸۵۲	150.908	144.523		181.09	120.146	132.915	123.628
MAGNETO AND ACCESSORY DRIVE ASSY	326.205	۲۳۵,۵۹۲	244.049	232.032		326.205	342.515	326.204	326.204
EXHAUST LEFT AND RIGHT ASSY	245.196	۱۹۰,۷۰۸	181.626	156.642		217.270	162.271	151.884	132.643
OIL POMP ASSY	217.184	۱۵۶,۱۰۱	167.421	210.309		182.909	135.57	141.848	178.922
OIL COOLER	214.144	۱۶۷,۳۰۲	173.993	170.745		175.665	144.715	147.224	149.064
OIL SUMP	242	۲۰۲,۶۷۵	262.166	210.25		204.187	176.659	229.193	184.902
RELIEF VALVE	232.344	۷۷,۴۴۸	86.053	93.54		205.882	135.696	116.817	114.235
THROTTLE CONTROL ASSY	281.064	۱۶۰,۶۰۶	169.529	162.397		239.239	202.098	185.479	173.238
FUEL INJECTION	187.376	۱۲۷,۱۴۸	138.301	133.726		184.699	124.136	124.582	121.041
FUEL PUMP ASSY	285.92	214.44	176.317	182.238		247.678	157.792	149.869	154.307
MANIFOLD ASSY	161.184	۱۸۱,۳۳۲	174.616	156.212		157.154	174.28	158.161	141.287
FUEL SCREEN VALVE ASSY	128.6	۹۶,۴۵	139.316	136.737		117.283	157.153	121.076	117.250
HARNESS ASSY	105.552	۱۱۲,۱۵۱	127.543	112.157		98.955	105.552	111.599	98.542
THROTTLE BODY	276.72	۲۰۷,۵۴	193.704	166.028		242.821	187.131	167.991	143.427
OIL FILTER	108.208	۸۱,۱۵۶	133.005	120.054		94.952	71.146	113.37	100.695
SPARK PLUG	220.608	251.631	216.012	186.134		201.718	130.158	124.114	116.525
CONTROL ASSY FUEL MIX	218.336	218.337	193.319	180.739		196.911	149.628	136.709	135.794
CONTROL ASSY PROP	153.48	191.85	172.665	148.673		149.643	109.994	107.968	97.923
SHAFT ASSY TACHOMETER	123.876	۸۶,۰۲۵	98.648	91.181		121.123	82.928	84.533	78.884
GOVERNOR	120.456	۱۲۰,۴۵۸	120.457	102.043		118.448	114.433	104.729	89.421

جدول ۶: طبقه‌بندی ریسک براساس میزان پذیرش

طبقه‌بندی ریسک	میزان ریسک براساس RPN
قابل قبول	۱ –۱۰۰
قابل تحمل / غیر قابل قبول	۱۰۰ –۲۰۰
غیر قابل تحمل	۲۰۰ –۱۰۰۰

جدول ۷: قطعات بسیار بحرانی شناسایی شده و برنامه نت پیشنهادی

ردیف	قطعه	برنامه نت کارخانه سازنده	برنامه پیشنهادی نت
۱	MAGNETO AND ACCESSORY DRIVE ASSY	بعد از هر ۱۰۰ ساعت یا ۵۰۰ ساعت کارکرد موتور ، مگنت‌ها باز و طبق پک پیشنهادی شرکت، قطعات داخلی آن تعمیر و یا تعویض گردد	به علت بحرانی بودن قطعه مورد نظر و عدم ارتباط با شرکت سازنده در تهیه پک شرکتی به علت تحریم‌ها، ساخت متعلقات داخلی قطعه توسط صنایع داخلی پیشنهاد می‌گردد.
۲	CAMSHAFTASSY	بعد از هر ۱۲۰۰ساعت موتور پیاده گردد و قطعات داخلی (میل سوپاپ‌ها و یاتاقان‌ها) NDI چک گردد	بعلت تحریم‌ها و عدم ارتباط با شرکت سازنده پیشنهاد می‌گردد تایم کارکرد موتور به ۹۰۰ ساعت کاهش یابد تا از خرابی قطعات داخلی آن جلوگیری شود
۳	CONNECTING ROD ASSY	بعد از هر ۱۲۰۰ ساعت موتور پیاده و از لحاظ متالوژیکی شاتون و پیچ‌ها مهره‌ها و یاتاقان‌ها (NDI) چک گردد	بعلت تحریم‌ها و عدم ارتباط با شرکت سازنده پیشنهاد می‌گردد تایم کارکرد موتور به ۹۰۰ ساعت کاهش یابد تا از خرابی قطعات داخلی آن جلوگیری شود
۴	CRANKSHAFT ASSY	بعد از هر ۱۲۰۰ ساعت موتور پیاده و میل لنگ NDI چک گردد	بعلت تحریم‌ها و عدم ارتباط با شرکت سازنده پیشنهاد می‌گردد تایم کارکرد موتور به ۹۰۰ ساعت کاهش یابد تا از خرابی قطعات داخلی آن جلوگیری شود
۵	CRANKCASASSY	چک ظاهری و بعد از هر ۱۲۰۰ساعت پوسته موتور باز و NDI چک و جای یاتاقان‌ها بررسی گردد.	بعلت تحریم‌ها و عدم ارتباط با شرکت سازنده پیشنهاد می‌گردد تایم کارکرد موتور به ۹۰۰ ساعت کاهش یابد تا از خرابی قطعات داخلی آن جلوگیری شود

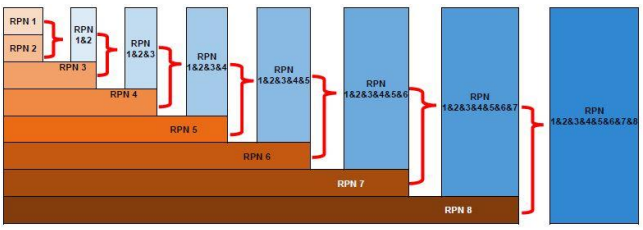

نمودار ۱: میانگین هندسی اعداد اولویت ریسک در روش تجمیع نظرات

باتوجه به مطالب فوق احتمال وقوع واماندگی را برای سیستم موتور توسط روابط زیر محاسبه می‌نماییم:

$y = Ovalue = ?$
$X_1 = 0.0001$
$X_2 = 0.0500$ (۱)
$X = 0.0244$
$y_1 = 6$
$y_2 = 7$

X	Relative Quantity
X_1	Low Possible Rate
X_2	High Possible Rate
Y_1	Low Occurrence Number
Y_2	High Occurrence Number

$$y = y1 + (x\text{-}x1)\left(\frac{y_2-y_1}{x_2-x_1}\right)$$

با توجه به مقدار اعدادی که داریم:

$$y = 6 + (0.0260 - 0.0001)\left(\frac{7-6}{0.05-0.0001}\right)$$

در نتیجه:

$$y = OVALUE = 6.48$$

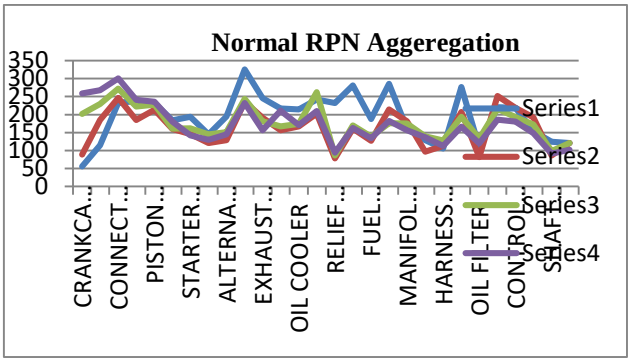

نمودار ۲: تجمیع نظرات به روش (**RPN**) معمول

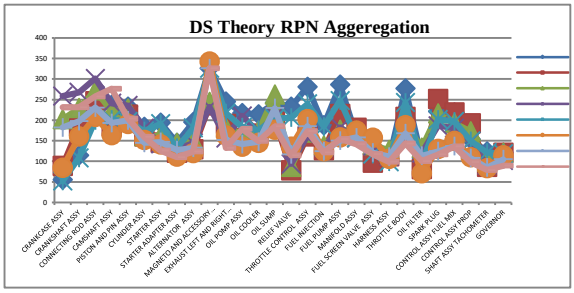

نمودار ۳: تجمیع نظرات به روش (**RPN**) تئوری شواهد شفر (**D - S**)

بررسی قطعه بحرانی به روش FMECA

FMECA در واقع یک FMEA بسط یافته است که C در FMECA نمایانگر شدت اثرات مختلف می‌باشد. FMEA یک تکنیک تجزیه و تحلیل کیفی بوده که سیستم‌ها با زیر سیستم‌ها را برای شناسایی نقص‌های احتمالی کلیه اجزای آن بررسی کرده و تلاش می‌کند اثرات نقص‌های احتمالی را بر روی بخش‌های سیستم ارزیابی کند.

امروزه FMEA بعنوان مترادف FMECA استفاده می‌شود. تمیز و تشخیص بین این دو اغلب گیج کننده می‌شود، اخیرا علاوه بر صنایع خودرو از FMEA در مراکز خدمات بهداشتی درمانی برای ارایه خدمات پزشکی و بهبود وضعیت ایمنی بیماران نیز استفاده می‌شود.

در این قسمت، یک حالت شکست، اثرات و تحلیل بحرانی (FMECA) برای سیستم قطعه مگنت ارائه خواهد شد. FMECA یک روش مهم برای تجزیه و تحلیل قابلیت اطمینان سیستم است و همچنین اساس تجزیه و تحلیل قابلیت نگهداری، تجزیه و تحلیل ایمنی و تجزیه و تحلیل تست پذیری است. این یک تجزیه و تحلیل استقرایی از تمام حالت‌های خرابی احتمالی سیستم، اجزا یا عملکردها و اثرات احتمالی آنها است و رتبه هر حالت خرابی را با توجه به شدت تأثیرات روی هواپیما و احتمال وقوع تعیین می‌کند.

اهداف FMECA شامل دو عنصر زیر است

الف- تجزیه و تحلیل حالت‌ها و اثرات شکست (FMEA) برای شناسایی تمام حالت‌های خرابی احتمالی، علل و اثرات محصول، به منظور شناسایی نقاط ضعف چرخه طراحی و اتخاذ اقدامات جبرانی برای بهبود طراحی استفاده می‌شود.

ب- تحلیل بحرانی (CA)

CA یک فرصت یا مکمل FMEA است و بر اساس نتیجه FMEA است. به منظور ارائه یک ارزیابی جامع از اثرات در تمام حالت‌های شکست احتمالی، هر حالت شکست بر اساس اثر ترکیبی شدت و احتمال وقوع طبقه بندی می‌شود.

جدول ۸: فرایند FMECA

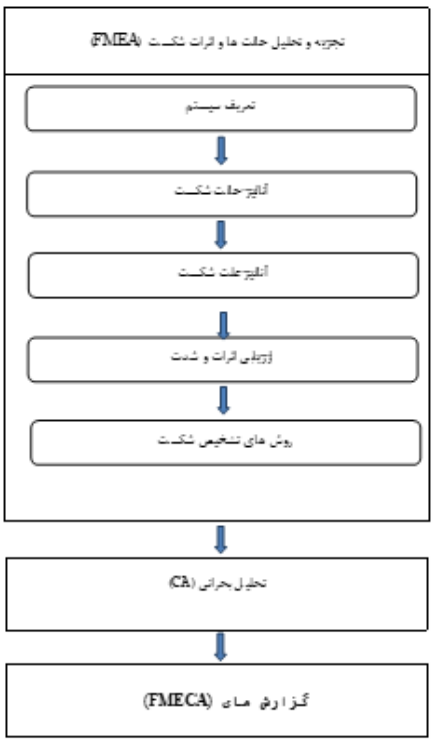

سیستم مگنت

مگنت یک ژنراتور الکتریکی است که از آهنرباهای دائمی برای تولید جریان متناوب استفاده می‌کند.

مغناطیس‌هایی که برای تولید پالس‌های برق با ولتاژ بالا سازگار شده‌اند، در سیستم‌های احتراق برخی از موتورهای احتراق داخلی بنزینی برای تامین انرژی شمع‌ها استفاده می‌شوند. استفاده از مگنت عمدتاً به موتورهایی که در آن منبع برق در دسترس نیست محدود می‌شود. با این حال، مگنتو نیز معمولاً در موتورهای پیستونی هوانوردی استفاده می‌شود، حتی اگر منبع برق به طور معمول در دسترس باشد. این به این دلیل است که سیستم احتراق مغناطیسی نسبت به سایر گزینه‌ها مانند سیستم باتری-کویل قابل اعتمادتر است.

FMECA شامل عناصر زیر می باشد

الف) شناسایی و عملکردهای اجزاء

ب) فهرستی از حالت‌های خرابی شرح عملکرد یا سخت افزار

ج) اثرات شکست در سطح سیستم و سطح هواپیما
ز) سطح شدت شکست
ه) وسایل موجود برای تشخیص خرابی
و) مرحله پرواز که در آن شکست رخ می‌دهد

جدول ۹: تجزیه و تحلیل خطر عملکردی سیستم مگنت (FHA)

Function Description	Failure condition (hazard description)	Flight phase	Effects of failure condition on Aircraft/Crew/Occupants	Hazard Classification
سیستم مگنت	از دست دادن هر دو مگنت	۱-موقع بلند شدن هواپیما ۲-پرواز ۳-به زمین نشستن هواپیما	۱- موتور خاموش می‌شود و خلبان قادر به انجام پرواز نیست.. ۲-در این حالت موتور خاموش شده است و هواپیما در شرایط اضطراری می‌باشد خلبان بایستی سریعا نزدیکترین فرودگاه را برای فرود انتخاب کند . ۳-خدمه پرواز ممکن است آسیب جدی متحمل شوند.	خطرناک
سیستم مگنت	از دست دادن مگنت چپ	۱-موقع بلند شدن هواپیما ۲-پرواز ۲-به زمین نشستن هواپیما	۱- در این حالت خلبان مجاز نیست اقدام به پرواز نماید . ۲- خلبان بایستی اولین فرودگاه را جهت فرود انتخاب نمایند. ۳- عملکرد موتور در حد نرمال می‌باشد و می‌تواند یک فرود ایمن داشته باشد.	اصلی
سیستم مگنت	از دست دادن مگنت راست	۱-موقع بلند شدن هواپیما ۲-پرواز ۳-به زمین نشستن هواپیما	۱-در این حالت خلبان مجاز نیست اقدام به پرواز نماید . ۲-خلبان بایستی اولین فرودگاه را جهت فرود انتخاب نمایند. ۳-عملکرد موتور در حد نرمال می‌باشد و می‌تواند یک فرود ایمن داشته باشد	اصلی

جدول ۱۰: سیستم مگنت FMECA

Component:Magneto Assy **Function: قطع شدن تمام منبع تولید جرقه جهت اشتعال داخلی سیلندر**				
Failure modes	**Flight phase**	**Effects on system**	**Effects on Aircraft**	**Severity Level**
ایراد داخلی مگنت INTERNAL FAILUR	پرواز - زمین	لرزش	بد کار کردن موتور	خطرناک
قطع شدن فیوز اصلی	پرواز - زمین	لرزش	عدم برق رسانی مناسب	جزئی
اتصالی در فیوز و سیم گراند مگنت	پرواز - زمین	لرزش	نارسایی در برق رسانی	جزئی
اتصالی و یا قطعی در هارنس‌ها	پرواز - زمین	عدم برق دهی مناسب	عدم برق دهی مناسب	اصلی
تنظیم نبودن کوپلینگ مگنت	پرواز - زمین	لرزش	بد کار کردن موتور	اصلی
خرابی گسکت و لیک روغن بیرونی	پرواز - زمین	لیک روغن	لیک روغن	جزئی
خرابی مغزی سویچ	پرواز - زمین	نشان ندادن دراپ مگنت	نشان ندادن دراپ مگنت	جزئی
خرابی شمع‌ها	پرواز - زمین	بد کار کردن موتور	بد کار کردن موتور	اصلی
دراپ مگنت	پرواز - زمین	بد کار کردن موتور	بد کار کردن موتور	جزئی

نمودار ۴: تجزیه و تحلیل درخت خطای قطعه مگنت MAGNETO ASSY

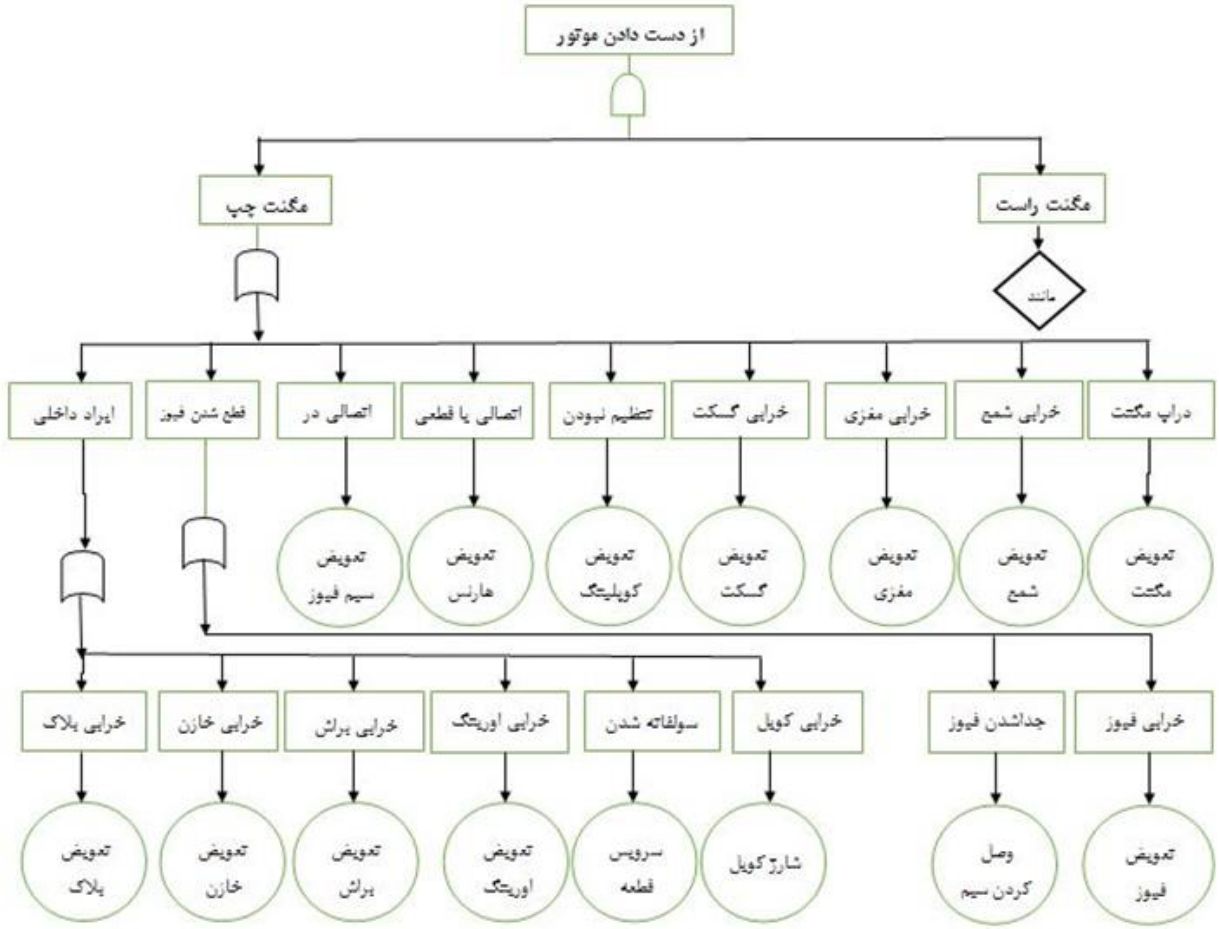

نتیجه‌گیری و جمع‌بندی

این بخش شامل ارائه نتایج با توجه به بالا بودن عدد اولویت ریسک (RPN) قطعات مورد بررسی می‌باشد ،که می‌توان با استفاده از اقدامات کنترلی موثری همچون نت مستمر، کاهش زمان بازرسی ادواری و اجرای دستورالعمل‌های کارخانه سازنده با اجرای محدودیت،باعث دستیابی به کنترل یا حذف خطرات شده که نشان دهنده مفید و کارا بودن روش (MFMECA) می‌باشد.

نتایج بدست آمده از این مطالعه، بیانگر مهم بودن قطعه مورد نظر است که در صورت خرابی می‌تواند جان کروی پروازی را به خطر انداخته و به هواپیما خسارت جدی وارد کند و صدمات مادی و معنوی جبران ناپذیری را برای مجموعه به جای بگذارد. نکته قابل توجه این است که اغلب خطرات در حالییک سیستم را تهدید می‌کنند، می‌توان به راحتی و با کمترین هزینه آنها را حذف یا کنترل کرد که حوادث ناشی از آن می‌تواند سیستم را متحمل خسارات فراوانی کند.

نکته بسیار مهم در این مورد علیرغم ایراداتی که به روش (MFMECA) وارد شده، نباید در مورد به کارگیری روش (MFMECA) دچار ساده نگری شد. همانطور که در این مطالعه از روش کمکی تئوری شواهد شفر برای اطمینان از عدد اولویت ریسک به‌دست آمده از روش (MFMECA) استفاده شده، نتیجه حاصله بیانگر اطمینان و کاربردی بودن این روش است. شناخت دقیق خطرات سیستم و به تبع آن شناسایی اختصاصی اعداد دقیق متناسب با احتمال واقعی بروز شدت پیامد خطر و بلاخره تعیین تکلیف ریسک با توجه به موارد کنترلی پیشنهادی، سه مرحله ارزیابی ریسک هستند که اشتباه یا لغزش در هریک نتایج ارزیابی ریسک را مخدوش می‌نماید و قطعا از همین نقطه حادثه ایجاد خواهد شد.

اینکه خطر در مرحله شناسایی اصلا دیده نشود، عدد ریسک آن اشتباه (به ویژه کم) محاسبه شود یا خطراتی توسط سلسله مراتب اقدامات ایمنی به سطح قابل تحمل سازمان کاهش نیابد هر سه به معنای صدور مجوز وقوع حادثه است. لغزش‌هایی از این دست این امکان را فراهم می‌کنند که چنین خطراتی در هیچ یک از برنامه ریزی‌های سازمان

مانند نظارت‌ها، بازرسی‌ها، ممیزی‌ها، نت‌ها و تخصیص منابع دیده نشود.

همچنین در صورتی که عدد اختصاص داده شده برای ریسک هر خطر به صورت اغراق آمیزی بزرگ باشد آنگاه مجموعه با تعداد زیادی خطر مواجه است که به صورت کاذبی از اولویت ریسک بالای برای کنترل برخوردارند و اصلاح آنها هزینه سنگینی را بر سازمان متحمل خواهد کرد که این مساله می‌تواند باعث دلسردی مدیریت از انجام اقدامات اصلاحی به دلیل هزینه زیاد آن شود.

منابع

[1] L. S. Lipol and J. Haq, "Risk analysis method: FMEA/FMECA in the organizations," Int. J. Basic Appl. Sci., vol. 11, no. 5, pp. 74–82, 2011.

[2] L. T. Ostrom and C. A. Wilhelmsen, "Developing Risk Models for Aviation Inspection and Maintenance Tasks," in Aeronautics and Astronautics, IntechOpen, 2011.

[3] J. Yang, H.-Z. Huang, L.-P. He, S.-P. Zhu, and D. Wen, "Risk evaluation in failure mode and effects analysis of aircraft turbine rotor blades using Dempster–Shafer evidence theory under uncertainty," Eng. Fail. Anal., vol. 18, no. 8, pp. 2084–2092, 2011.

[4] S. Khezrpour and A. Fayazi, "INFLUENCE OF RCM ON TEETERING MAIN ROTOR HUB ASSEMBLIES IN IRAN ' S HELICOPTERS FLEET," vol. 1, no. 2, pp. 230–234, 2014.

[5] Y.-T. Jou, K.-H. Yang, M.-L. Liao, and C.-S. Liaw, "Multi-criteria failure mode effects and criticality analysis method: A comparative case study on aircraft braking system," Int. J. Reliab. Saf., vol. 10, no. 1, pp. 1–21, 2016.

[6] حشمت الله محمدخانلو و اکبر پوررمضانعلی " , شناسایی عوامل موثر در بروز سوانح بالگردی و ارائه راه کارها جهت کاهش سوانح", مهندسی هوانوردی.1400 ,17–1 .pp ,1 .no ,23 .vol ,

[7] م .مصلایی " ,پیاده سازی تجزیه و تحلیل حالات خطا و اثرات ناشی از آ ن (FMEA) در شرکت پالایش گاز سرخون و قشم .1387 ",. [Online]. Available: https://civilica.com/doc/66644/

[8] T. Aven, "Risk assessment and risk management: Review of recent advances on their foundation," Eur. J. Oper. Res., vol. 253, no. 1, pp.